CDA

VVD

PvdA

GROEN LINKS

De Fryske Marren

Coalitieakkoord

De takomst temjitte

Leeswijzer

Navigeren in dit document

In dit document geniet het de voorkeur te navigeren door te klikken op knoppen, pijlen en/of (hyper)links. En niet te ‘swipen’ door het document. De navigatiepagina (homepage) geeft visueel goed weer hoe dit document opgebouwd is.
Op alle pagina’s kunt u navigeren onderaan uw scherm d.m.v. het navigatieblok→

Door het document heen kunt u ook gebruik maken van andere manieren van navigeren d.m.v. woordlinks, knoppen en of pijlen, zoals↓

direct naar navigatiepagina

We wensen u veel lees- en bladerplezier.

Via deze ‘wegwijzer’ kunt u in het gehele document direct naar de genoemde hoofdstukken klikken.

direct naar Inleiding/leeswijzer

Dit document is getest

Dit document is met grote zorgvuldigheid gemaakt. En uitvoerig getest in verschillende apps op een apple iPad Air. Hiernaast ziet u een beknopt appoverzicht waarin het document in ieder geval werkt.
Mocht u toch nog problemen hebben met het lezen en navigeren in dit document kunt u het op een desktop-computer openen. In Adobe Acrobat Reader op een desktopcomputer werkt het document goed en ook in verschillende internetbrowsers op een computer is dit document getest.

In deze app’s is het document getest en werkt het goed:

PDF Reader | Dropbox | iBooks

Inleiding en leeswijzer

Op woensdag 20 februari jl. kwam een einde aan de coalitie van CDA, FNP en VVD in De Fryske Marren. Na een snelle informatiefase, onder leiding van informateur Roelof Bos, hebben CDA, VVD, PvdA en GroenLinks vanaf medio maart gewerkt aan een nieuw coalitieakkoord. De heer Aucke van der Werff werd als formateur ingezet.

Het formatieproces heeft geresulteerd in een coalitieakkoord voor de periode 2019-2022. Wij hebben het voor u liggende akkoord de naam 'De takomst temjitte'mee gegeven. Hiermee willen wij vooral benadrukken dat we toekomstgericht en met ambitie aan de slag willen in gemeente De Fryske Marren. Dit akkoord is een akkoord op hoofdlijnen, met uitgangspunten per thema en met ruimte om als raad kaders te stellen. Het is dus geen 'dichtgetimmerd' akkoord. Samen met de raad en de organisatie willen we de thema's verder uitwerken. Natuurlijk vormt daarbij de raadsagenda een wezenlijk onderdeel van het coalitieakkoord.

Inleiding en leeswijzer
We maken het samen!
Zó zien wij De Fryske Marren
Onze aanpak
De programma's
Bijlagen

Dit coalitieakkoord is als volgt opgebouwd

Hoofdstuk 2 gaat in op het samen besturen van De Fryske Marren. Hoofdstuk 3 gaat over hoe wij als coalitie onze gemeente De Fryske Marren zien. Onze aanpak beschrijven wij in hoofdstuk 4. De thema's en uitgangspunten die voor ons belangrijk zijn komen aan de orde in hoofdstuk 5.

De portefeuilleverdeling en de raadsagenda 2018-2022 hebben wij als bijlagen toegevoegd.

De takomst temjitte

Navigatiepagina

Klik op het hoofdstuk naar keuze.

Inleiding en leeswijzer

We maken het samen!

Zó zien wij De Fryske Marren

Onze aanpak

De programma’s

Bijlagen

We maken het samen!

Wij zijn CDA, VVD, PvdA en GroenLinks van De Fryske Marren. Een brede, kleurrijke coalitie, die vooral vooruit wil kijken. Een coalitie van mensen, voor mensen, tussen de mensen.

We kunnen het niet alleen: we hebben elkaar nodig. Daarom vragen we iedereen om met ons mee te denken over het nog beter maken van De Fryske Marren.

Wij hechten veel waarde aan de manier waarop we met elkaar omgaan. Dit betekent dat iedereen mee doet, we elkaar stimuleren en naar elkaar luisteren. We staan daarbij midden in de samenleving.

Met de samenleving

Goede ideeën en plannen ontstaan in mensenhoofden. Overal in de samenleving, vaker buiten dan binnen de politiek en de ambtelijke organisatie.

Daarom is het voor ons zo belangrijk om te luisteren naar mensen, om creatieve ideeën te stimuleren en om te communiceren buiten de eigen kring. We zoeken onze inwoners en bedrijven dus op, maar zijn voor hen ook goed vindbaar. We zijn zichtbaar en toegankelijk.
We doen graag mee aan initiatieven uit de samenleving. En voordat de gemeente zelf plannen uitwerkt, halen we eerst uit de samenleving op wat mensen belangrijk vinden.
We kunnen het niet altijd iedereen naar de zin maken. Soms gaat bijvoorbeeld het algemeen belang voor individueel belang. Hoe dan ook: we vertellen altijd wat we hebben besloten en waarom.

Inleiding en leeswijzer
We maken het samen!
Zó zien wij De Fryske Marren
Onze aanpak
De programma's
Bijlagen

Met elkaar

We werken aan het vertrouwen van inwoners in het bestuur, maar ook aan het onderlinge vertrouwen binnen het bestuur. Want alleen als we elkaar vertrouwen, komen we verder.

- Wij maken afspraken over belangrijke thema's. Sommige punten zijn herkenbaar, omdat we ze bij de verkiezingen beloofden. Niet alles, want politiek blijft compromissen sluiten.
- De unaniem vastgestelde raadsagenda is onderdeel van dit coalitieakkoord. Hierin heeft de raad prioriteiten gesteld.
- Het college legt de raad goed uitgewerkte voorstellen voor, met keuzemogelijkheden en informatie over het gelopen traject.
- Ideeën en plannen, amendementen en moties beoordelen we altijd op inhoud. Het maakt ons niet uit wie de zender is.
- We willen een coalitie zijn van het gesprek. Het Petear is een belangrijk moment om met betrokken inwoners en initiatiefnemers in gesprek te gaan.
- Dit coalitieakkoord is ons kompas. Wie daarvan wil afwijken, overlegt eerst met de andere leden. Hierbij hebben we altijd de wil om er samen uit te komen.

Fractievoorzitters:

Jan van Zanden,

Olaf Storms,

Wietze de Haan,

Anne Mercuur

Kortom: we gaan aan de slag. Met nieuw elan en ambitie, maar ook met humor, lef, openheid en vertrouwen.

Inleiding en leeswijzer
We maken het samen!
Zó zien wij De Fryske Marren
Onze aanpak
De programma's
Bijlagen

Zó zien wij De Fryske Marren

Meer dan 51.000 mensen, talloze meren, 361,83 km² vasteland, ruim 5.000 bedrijven, 50 dorpen en een stad: samen zijn wij De Fryske Marren. Als gemeentelijke overheid zijn wij onderdeel van dat prachtige geheel. Een gebied en samenleving waarvan we de kwaliteiten willen koesteren en waar mogelijk uitbouwen. Want kwaliteiten en mogelijkheden zijn er meer dan genoeg.

Ruimte en diversiteit

Wij zien - letterlijk en figuurlijk - volop ruimte. Om te ondernemen, te wonen, te werken en om te recreëren. In een landschap dat barst van de diversiteit. Waar vind je immers in één gemeente open weidelandschap, bossen, kusten, tientallen meren en zanderige gaasten? Ver van alle drukte, maar als je wilt er toch ook middenin? We zijn trots op de verscheidenheid aan dorpen, met elk hun eigen gewoonten en cultuur. En natuurlijk Sloten, parel van de Friese Elfsteden. Onze coalitie voelt zich geroepen tot de zorg voor deze prachtige omgeving. Wij willen beschermen wat van waarde is, om dit weer goed over te kunnen dragen aan de volgende generaties.

Een actieve en initiatiefrijke samenleving

Hier houden we van dóen. Het hele jaar door. We zijn een gemeente waar het verenigingsleven bloeit. Waar onnoemelijk veel wordt georganiseerd, van dorpsfeesten tot festivals. En waar het bedrijfsleven en de agrarische sector bloeien. Het midden- en klein bedrijf is een belangrijke drager van onze lokale economie. Ontwikkeling en groei van die sector is belangrijk voor de kwaliteit van onze samenleving. Ook de toeristische sector is belangrijk. Ook - of misschien wel juist - voor onze lokale bevolking. Kortom:
De Fryske Marren is een actieve en initiatiefrijke samenleving, waar mensen willen werken aan de kwaliteit van de eigen omgeving.

Maatschappelijk initiatief

Besturen begint wat ons betreft met erkenning van maatschappelijk initiatief. We geven inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties dan ook graag de ruimte. Sterker nog: als inwoners denken dat zij één van onze taken slimmer, beter of goedkoper kunnen doen, dan staan we daarvoor open. We noemen dat Right to Challenge.

Iedereen doet mee

We koesteren onze leefbare en veilige samenleving. Onderdeel daarvan is dat we oog hebben voor de mensen om ons heen. Omdat we vinden dat iedereen er toe doet en mee moet kunnen doen. Vertrouwen staat daarbij centraal. Wij willen geen harde cultuur van controleren en afrekenen.

Samen

Wij willen De Fryske Marren nog kleurrijker, actiever en nofliker maken dan ze al is. Dat kan de gemeente niet alleen: dat doen we graag samen met onze inwoners, ondernemers, organisaties en verenigingen.

Inleiding en leeswijzer
We maken het samen!
Zó zien wij De Fryske Marren
Onze aanpak
De programma's
Bijlagen

Onze aanpak

In een openhartige sfeer hebben we, onder leiding van formateur Aucke van der Werff, vanaf medio maart met elkaar gesproken over de voor ons relevante thema's voor onze gemeente, met als basis onze partijprogramma's. Daarbij hebben we ook aan elkaar moeten wennen. Begrijpelijk, want onze achtergronden zijn verschillend: twee partijen van de nieuwe coalitie maakten ook onderdeel uit van de vorige coalitie, terwijl dat bij de twee andere partijen niet het geval was. Ook inhoudelijk verschillen we nogal van elkaar. Onze uitdaging was en is de verschillen bespreekbaar te maken en te overbruggen. Hierin zijn wij geslaagd.

Op inhoud zijn onze gesprekken op verschillende manieren ondersteund. Omdat we als coalitie midden in de samenleving willen staan, hebben we (groepen) inwoners van onze gemeente - al dan niet als vertegenwoordiger(s) van een organisatie - in de gelegenheid gesteld in korte gesprekken met de formateur thema's aan de orde te stellen. Thema's, waarvan men van mening is dat ze zeker aandacht verdienen in een nieuw coalitieakkoord. In totaliteit zijn er, verdeeld over vijf avonden, 34 gesprekken gevoerd, waaruit een grote mate van betrokkenheid bij De Fryske Marren naar voren kwam. De opgemaakte gespreksnotities en de aan de formateur overhandigde schriftelijke stukken, hebben onderdeel uitgemaakt van onze gesprekken en hebben geleid tot aanvullingen op het coalitieakkoord. De raadsleden, die deel uit maakten van de onderhandelingsdelegatie, hebben gezorgd of zullen zorgen voor een telefonische terugkoppeling naar de gesprekspartners van de formateur.
Daarnaast hebben enkele raadsfracties van partijen, die geen deel uitmaken van de coalitie, via de formateur op onderdelen suggesties aangedragen. Deze zijn door ons besproken en hebben in bepaalde gevallen geleid tot verwerking in het coalitieakkoord.

Uiteindelijk hebben wij het definitieve coalitieakkoord op 9 mei 2019 ondertekend.

Inleiding en leeswijzer
We maken het samen!
Zó zien wij De Fryske Marren
Onze aanpak
De programma's
Bijlagen

De programma's

Programma 1: Bestuur en organisatie
Programma 2: Ruimte
Programma 3: Economie
Programma 4: Leefbaarheid en onderwijs
Programma 5: Sociaal domein

Programma 1: Bestuur en organisatie

Als coalitie willen wij samen met de samenleving en de raad aan de slag. We beschikken daarbij over een organisatie die is ingesteld op innovatie, met medewerkers die op hun taak berekend zijn en zich blijven ontwikkelen. De onderwerpen die wij in dit programma noemen, bouwen hier op verder.

Relatie coalitiepartijen onderling

Dit coalitieakkoord is het kompas voor de coalitiepartijen. Bijstellen van de koers kan, maar wel altijd in onderling overleg. We geven elkaar de tijd voor communicatie binnen en tussen de fracties. Voor de onderwerpen waar we in dit akkoord concrete afspraken hebben vastgelegd, geldt 'afspraak is afspraak'. Als we vermoeden dat we verschillende opvattingen hebben over onderwerpen die niet in dit akkoord zijn vastgelegd, zoeken we elkaar op tijd op. Daarbij is het uitgangspunt dat we er met elkaar uit willen komen.

Relatie raad, college van B&W en organisatie

In het dualisme stelt de raad de beleidskaders voert het college van B&W deze, in nauwe samenwerking met de organisatie, uit. Wij willen dat de raad vooral bij de zwaardere beleidsonderwerpen aan de voorkant wordt meegenomen. Het is ook belangrijk dat het college de raad proactief informeert over relevante ontwikkelingen.

Bestuurlijke vernieuwing

Over bestuurlijke vernieuwing staan al een aantal acties op de raadsagenda. Verder zijn voor ons de volgende zaken van belang:

- **Traject lokale democratie**
  In de vorige raadsperiode is er samen met het ministerie van BZK, inwoners en dorpsbelangen een traject ingezet om de lokale democratie in De Fryske Marren te versterken. De uitkomsten hiervan worden in de resterende raadsperiode verder uitgewerkt, zodat er concrete stappen gezet kunnen worden.
- **'Right to challenge'**
  'Right to challenge'- voorstellen van groepen inwoners, worden met een positieve grondhouding gezamenlijk (initiatiefnemers, bestuurders en beleidsadviseurs) op haalbaarheid beoordeeld.
- **Inwonersparticipatie**
  Wij zijn positief over initiatieven van dorpen en inwoners, die aantoonbaar op draagvlak kunnen rekenen. De gemeentelijke organisatie kan daarbij adviseren en ondersteunen. We gaan daarbij uit van een gelijkwaardige behandeling en afweging van initiatieven. De raad wordt vroegtijdig geïnformeerd over nieuwe initiatieven.
- **Vergaderstructuur gemeenteraad**
  Om de vergaderingen van raad en commissies laagdrempeliger te maken, is in januari 2019 gestart met een gewijzigde vergaderstructuur. Wij ondersteunen de gewijzigde aanpak. In de loop van 2019 wordt de vergaderstructuur geëvalueerd.

Externe gerichtheid

De leden van het college van B&W zetten, individueel en als collectief, in hun contacten een duidelijk profiel van onze gemeente neer, waarbij 'Het verhaal van De Fryske Marren' de basis is. In dit kader staat samenwerking met inwoners, sociale partners en bedrijfsleven, de buurgemeenten, de provincie Fryslân en de rijksoverheid centraal.

Visie De Fryske Marren

In 2012 hebben de drie voormalige gemeenten een visienotitie vastgesteld. In deze visienotitie is beschreven hoe de nieuwe gemeente eruit ziet en wat haar ambities zijn met betrekking tot Ruimte, Economie, Maatschappij en Bestuur en Organisatie. Op basis van de besluitvorming bij de Kadernota 2018 wordt deze visienotitie geëvalueerd in 2020. Passend bij onze uitgangspunten willen wij inwoners en het bedrijfsleven betrekken bij deze evaluatie.

Regenbooggemeente

De sociale acceptatie en veiligheid van LHBTI-ers staat landelijk en ook in De Fryske Marren onder druk. Wij zullen de raad dan ook een voorstel over het worden van regenbooggemeente voorleggen.

Jongeren betrekken bij gemeentelijke thema's

Wij sluiten aan bij de voorstellen van een raadswerkgroep, die in 2019/2020 aanbevelingen presenteert over de wijze waarop jongeren beter bij gemeentelijke thema's betrokken kunnen worden. Deze zijn gebaseerd op een evaluatie van de initiatieven (Jong DFM), een startbijeenkomst van raad, college en jongerenwerkers, adviezen van de Friese Jeugdadviesraad en eventueel verder onderzoek.

Internationale betrekkingen

Wij zullen de raad een visienotitie voorleggen, waarin wij ingaan op de toegevoegde waarde van internationale betrekkingen in het algemeen en wat dit De Fryske Marren kan opleveren. De huidige gemeentebanden met Drolshagen en Medias worden aan deze visie getoetst. Op basis hiervan zal door de raad een besluit worden genomen over het al dan niet voortzetten van deze banden.

Huisvesting bestuur en organisatie

De raad heeft eerder gekozen voor centrale huisvesting van bestuur en organisatie. Voor het goed kunnen besturen van een gemeente is een hechte werkrelatie tussen raad, college en organisatie van groot belang. Als coalitie willen wij dan ook invulling geven aan de centrale huisvesting, in overleg met de werkgroep huisvesting. Uitgangspunt hierbij is dat de jaarlijkse investerings- en exploitatielasten budgettair neutraal kunnen worden gedekt.

Ontwikkeling organisatie

Het samen met de samenleving vorm en inhoud geven aan De Fryske Marren vraagt ook van onze organisatie politieke sensitiviteit, communicatieve vaardigheden, omgevingsbewustheid en het wendbaar kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen vanuit die samenleving. Hierbij is een hechte relatie tussen raad, college en organisatie van belang. Wij ondersteunen daarom van harte de in gang gezette doorontwikkeling van de organisatie, waarbij wordt ingezet op integraliteit, innovatie, professionalisering en verjonging.

(Digitale) dienstverlening

De gemeente moet fysiek en digitaal goed bereikbaar zijn. Wij zetten voor de periode 2020-2024 in op een ambitieuze doorontwikkeling van het bestaande beleid (tot 2020). Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- De gemeentelijke dienstverlening is van hoge kwaliteit.
- Inwoners en bedrijven kunnen de gemeentelijke dienstverlening zoveel mogelijk snel, efficiënt, plaats- en tijdsonafhankelijk digitaal regelen.
- Persoonlijke, face-to-face dienstverlening, zoals assistentie bij het invullen van formulieren, blijft mogelijk bij het KCC in Joure en de steunpunten in Balk en Lemmer.
- We zetten de efficiencyvoordelen van digitalisering op termijn in voor digitale innovatie en pilots voor dienstverlening op maat, in de directe omgeving van onze inwoners.

Financieel beleid, belastingen, leges en tarieven

Een financieel gezonde gemeente is het uitgangspunt voor ons financiële beleid. De jaarlijkse verhoging van de Onroerendezaakbelasting (OZB), ter compensatie van de stijgende kosten, volgt het gemiddelde prijspeil van de inflatie- en loonontwikkeling. Als nieuw gemeentelijk beleid leidt tot een kostenstijging, dan willen wij deze kostenstijging eerst binnen de begroting opvangen door er oud beleid voor in te leveren. Wij gaan uit van kostendekkende gemeentelijke leges en tarieven.

Ook over ons financiële beleid willen wij onze inwoners zo optimaal mogelijk informeren. Op onze website en in ons katern ‘Tusken de Marren’ van ‘Groot De Fryske Marren’, wordt jaarlijks dan ook een korte, publieksvriendelijke versie van de gemeentelijke begroting gepresenteerd en gaan we in op de gevolgen voor inwoners en bedrijven.

Programma 2: Ruimte

De Fryske Marren is een veelzijdige gemeente: zowel om te wonen, te werken als om te recreëren. De Fryske Marren is dynamisch en ontwikkelingsgericht, waarbij we de bestaande kwaliteiten op een duurzame wijze willen behouden en versterken. Ook zijn we een veilige gemeente en dit willen we graag zo houden. Voor wat betreft onze ruimte staan we voor grote uitdagingen, zoals de invoering van de nieuwe Omgevingswet, het gemeentelijke klimaatbeleid en de doorontwikkeling van de agrarische sector.

Omgevingswet

De Omgevingswet is een stelselherziening binnen het ruimtelijke domein. Het is qua impact vergelijkbaar met de stelselwijziging in het sociale domein. Maar liefst 26 wetten, 120 AMvB's en andere regelingen gaan op in het nieuwe stelsel van de Omgevingswet. De implementatie van deze wet vraagt om een visie op onze ruimte, in de breedste zin van het woord. Het gaat niet alleen over planologische kaders, maar ook over zaken als leefbaarheid, gezondheid, veiligheid, dienstverlening en participatie.
In samenspraak met inwoners zullen de gemeenteraad en het college het in gang gezette traject voorzetten en een omgevingsvisie opstellen waar De Fryske Marren de komende jaren mee vooruit kan. Daarbij is de geleverde en nog te leveren inbreng van inwoners, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties van groot belang.

Klimaat

In het Klimaatakkoord Parijs 2020-2050 zijn internationale afspraken gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en daarmee de verdere opwarming van de aarde tegen te gaan. Deze en andere recente nationale- en internationale afspraken willen we - waar mogelijk - vertalen naar gemeentelijk beleid, door de Duurzaamheidsnota 2013-2030 te actualiseren.
Een belangrijke uitdaging, die in het kader daarvan op ons pad ligt, is de Regionale Energie Strategie en daarmee samenhangend de warmte-transitieplannen. In deze raadsperiode moeten we als gemeente invulling gegeven hebben aan onze lokale energiestrategie. Hiermee laten we zien hoe we kunnen voldoen aan de taakstellingen op het gebied van hernieuwbare energieopwekking en energieverbruik.
In de transitie naar een duurzamere samenleving is draagvlak onmisbaar, want samen moeten we het

doen. Ons uitgangspunt is dan ook dat de lusten en de lasten goed verdeeld moeten zijn. Zo vinden we bijvoorbeeld dat energie, die in onze gemeente opgewekt wordt, onze inwoners ten goede moet kunnen komen. Initiatieven, die op dit terrein worden ontwikkeld, moeten voor onze inwoners dan ook uitnodigend, haalbaar en betaalbaar te zijn.

Wij stimuleren het ontstaan van lokale energieco-operaties (zonneweides en windturbines) waaraan burgers kunnen deelnemen. We stimuleren vooral ook de samenwerking tussen de gemeente en coöperaties.
Voor wat betreft zonneweides zullen we ons beleid herzien en zo toekomstbestendig mogelijk maken.
Ten aanzien van windturbines (van lokale energieco-operaties) wordt op basis van een positieve insteek, onderzoek ingesteld naar:

- een verantwoorde landschappelijke inpassing, met een voorkeur voor clustering;
- de aanwezigheid van draagvlak;
- de participatie van inwoners;
- het verkrijgen van subsidies.

Op bedrijventerreinen en bij agrarische bedrijven (op het bouwvlak) in het buitengebied willen we kleinere windturbines tot maximaal 15 m hoogte (de Groninger molens) toestaan.
De gemeente geeft het goede voorbeeld als het om het klimaatbeleid gaat. De gemeente schept randvoorwaarden, is aanjager en stimuleert. In dit verband willen we ‘Tûk Wenjen’, waarvan tot nu toe alleen eigen woningbezitters gebruik kunnen maken, voor wat betreft het geven van adviezen op het terrein van energiebesparing, ook toegankelijk maken voor huurders van woningen.

De ontwikkeling van ons klimaat kenmerkt zich door extreme weersomstandigheden, die van grote invloed zijn op de waterhuishouding (wateroverlast en verdroging). In 2019 zullen wij het nieuwe Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) presenteren, op basis waarvan voor deze onderwerpen ingrijpende keuzes moeten worden gemaakt. Dit heeft dan vooral effect op de inrichting van nieuwbouwwijken, de dimensionering van rioolstelsels en bergingsmogelijkheden van het oppervlaktewater.

Voor wat betreft het afval is onze inzet gericht op het verder terugdringen van de afvalstromen en op het stimuleren van hergebruik van grondstoffen (circulaire economie).

Voor de uitvoering van het gemeentelijk klimaatbeleid wijzen we binnen het college een (coördinerend) klimaatwethouder aan.

Agrarische sector

Ontwikkelingen en regelgeving op onder meer het gebied van duurzaamheid, zorgen ervoor dat de agrarische sector voor grote uitdagingen staat. De gemeente wil meedenken en - waar mogelijk - ondersteunen bij mogelijkheden en knelpunten. We hebben

een gezamenlijke ambitie om de omgeving goed en toekomstbestendig te gebruiken en daarom moet de agrarische sector de ruimte krijgen voor verdere transformatie, verduurzaming en innovatie. Zo willen we kijken naar de mogelijkheid om pilotprojecten op dit gebied te ondersteunen.

Het Bestemmingsplan Buitengebied Noord is richtinggevend voor nog te ontwikkelen omgevingsplannen in het buitengebied, waaronder het Omgevingsplan Zuid-West. Bij vrijkomende agrarische bedrijven beoordelen wij in voorkomende gevallen de mogelijkheden voor een bestemmingswijziging (van een agrarische bestemming naar een woonbestemming, een bedrijfsbestemming of een combinatie van beide). Een eventuele bestemmingswijziging mag geen beperking vormen voor de agrarische omgeving.

Wij delen de zorgen, die verbonden zijn aan het intensief gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Wij houden de resultaten van landelijk onderzoek op dit terrein daarom nauwlettend in de gaten.

Veenweidegebied en funderingsproblematiek

De Fryske Marren participeert actief in het proces dat volgt uit de Provinciale Veenweidevisie. Dit doen we ondanks het feit dat de Provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân het beleid opstellen en uitvoeren. Alleen dan kunnen we inspelen op mogelijke gevolgen en kan de gemeente in contact zijn en blijven met

inwoners en bedrijven die betrokken zijn. Omdat wij ook op dit terrein onze rol als eerste overheid willen invullen, nemen wij in voorkomende gevallen het initiatief voor het onder de aandacht brengen van deze problematiek bij provincie en Wetterskip.
Wij hebben deze raadsperiode aandacht voor de funderingsproblematiek (paalrot) in het veenweidegebied. We willen vooral zicht krijgen op de omvang van deze problematiek in onze gemeente. Hierover zullen wij overleg hebben met de Provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Dit doen we na overleg met Stichting Kennis Centrum Aanpak Funderingsproblematiek (KCAF) en in afstemming met andere Friese gemeenten. Dat overleg zal wat ons betreft gericht moeten zijn op een gezamenlijke aanpak.

Kwaliteit openbare ruimte

We willen de bestaande kwaliteit van de openbare ruimte behouden en waar mogelijk versterken.
Het onderhoudsniveau van het openbaar groen willen we minimaal handhaven op een gemiddeld B-beeldkwaliteitsniveau (CROW), waarbij o.a. onder-

scheid kan worden gemaakt tussen locaties binnen en buiten de bebouwde kom. Voor onze begraafplaatsen blijven we uitgaan van een beeldkwaliteitsniveau A. Op locaties buiten de bebouwde kom willen we duurzaam- en ecologisch beheer van openbaar groen blijven stimuleren door het begrazen door schapen. De communicatie over het groenonderhoud willen wij intensiveren.

Natuur en landschap

De Fryske Marren is een natuurrijke gemeente. Versterking van de natuurwaarden draagt bij aan de biodiversiteit, de recreatieve economie en het welzijn van inwoners. Wij zetten ons in voor de bescherming van deze natuur en voor de ontwikkeling van nieuwe natuur, waarbij sprake moet zijn van vrijwilligheid en het leveren van maatwerk.
Het landschap om ons heen is deel van ons erfgoed en waarden zoals weidsheid, rust, biodiversiteit en cultuurhistorie verdienen onze aandacht omdat ze ons leven verrijken. Vanwege het bepalende karakter voor het landschap, willen we openbare cultuurhistorische landschapselementen behouden.

Op basis van de opgestelde en in 2019 te presenteren landschapsbiografie, beoordelen we óf en op welke manier we deze landschapsbiografie gaan gebruiken bij beheerkeuzes en ontwikkelingen in het buitengebied en mogelijk ook in de kernen van onze gemeente.

Bedrijventerreinen

Ten aanzien van bedrijventerreinen gaan wij voor inbreiding in plaats van uitbreiding. We willen de focus leggen op het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen en op uitgifte van de nog beschikbare kavels op de bestaande bedrijventerreinen en vooreerst geen nieuwe bedrijventerreinen ontwikkelen.
Als er zich bedrijven melden, die qua invulling niet passen binnen het beschikbare areaal dan zoeken wij, binnen de op dit punt gemaakte regionale afspraken, naar een maatwerkoplossing.
Bestaande bedrijven op bestaande bedrijventerreinen nabij kleine kernen willen wij - waar mogelijk - op basis van maatwerk en binnen de vastgelegde kaders, ruimte geven voor verdere uitbreiding.

Ontwikkeling IJsselmeerkust

Op basis van het door de raad nog vast te stellen Ambitiedocument Het Friese IJsselmeerkustgebied zetten we in op een duurzame toekomstige ontwikkeling van het IJsselmeerkustgebied voor mens en natuur. Waar zich mogelijkheden voordoen zullen wij aandringen op plannen die passen binnen de kaders van het Ambitiedocument.

Ruimtelijke ontwikkelingen in Lemmer

Wij willen in deze raadsperiode specifieke aandacht voor het gebied De Polle in Lemmer, dat dringend gebaat is bij een nieuwe ruimtelijke invulling, die in Lemmer op draagvlak kan rekenen. Daarom laten we op korte termijn een onafhankelijk onderzoek instellen naar de ruimtelijke mogelijkheden, gericht op wonen en detailhandel/retail en de hieraan verbonden verkeersaspecten. Hierbij wordt ook gekeken naar de effecten voor het centrum van Lemmer.

Recreatie en toerisme

Het is goed toeven in De Fryske Marren. Dat komt voor een belangrijk deel door ons aantrekkelijke en unieke water- en natuurlandschap. Omdat we dat zoveel mogelijk in stand willen houden, stellen we ruimtelijke voorwaarden aan nieuwe initiatieven. Zo zal realisatie van een nieuw recreatiepark landschappelijk inpasbaar moeten zijn. Bestaande kleinere parken hebben wat ons betreft mogelijkheden voor uitbreiding, als ze aansluitend aan het bestaande park worden gerealiseerd.
We hebben met name aandacht voor de volgende projecten/onderwerpen in de toeristisch-recreatieve sfeer:

- **Recreatiegebied Nannewiid**
  Het recreatiegebied ondervindt hinder van het feit dat het Nannewiid niet op diepte is voor de recreatievaart. Daarom initiëren we overleg met Staatsbosbeheer, Wetterskip en provincie Fryslân over gezamenlijke aanpak van het op diepte brengen van dit recreatiewater.
- **Havenkwartier Balk**
  Wij zetten actief in op een ruimtelijke kwaliteitsimpuls voor recreatie en toerisme voor het Havenkwartier, waarbij bijvoorbeeld een hotel of een andere passende ruimtelijke- en recreatieve invulling wordt gerealiseerd, die haalbaar is en werkgelegenheid oplevert.

- **‘Lemmer, poort van Zuidwest-Friesland’**
  Wij hechten aan een goede ontsluiting en doorstroming via water en wegen in en om Lemmer en de realisatie van een eventuele vaarverbinding tussen Lemmer en het Tsjûkemar (de Lemster Rien). Daarom wordt in de tweede helft van 2019 de visie ‘Lemmer, poort van Zuidwest-Friesland’ ter vaststelling aan de raad voorgelegd.

Monumentenbeleid

De ontwikkeling van een gemeentelijk monumentenbeleid wordt bij de Kadernota integraal afgewogen. Als in deze raadsperiode middelen beschikbaar komen voor beleidsontwikkeling en -uitvoering op dit terrein, dan geldt in ieder geval dat eigenaren van gemeentelijke monumenten geen verplichtingen worden opgelegd. Zij kunnen in geval van aanwijzing op basis van vrijwilligheid gebruik maken van de geboden mogelijkheden.

Verkeer en vervoer

Voor ons blijft verkeersveiligheid een aandachtpunt. Eind 2019 wordt een verkeersknelpuntennotitie aan de raad voorgelegd. We zullen bij een actualisatie van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) aandacht besteden aan de knelpunten, de wegbelijning en het duidelijk aangeven van de maximaal

toegestane snelheden. Ook blijven we, bij voorkeur samen met buurgemeenten en de provincie Fryslân, zoeken naar oplossingen voor de verkeersproblematiek verbonden aan de brug over de Skarsterrien en verbetering van de verbindingen met de Randstad.

Met het oog op een goede ontsluiting van de dorpen zullen wij, in afstemming met de buurgemeenten, bij de provincie Fryslân blijven aandringen op het verbeteren van het openbaar vervoer op het platteland.

Wij gaan voor veilige fietsroutes in de gemeente. We zullen de mogelijkheden voor een verdere uitbreiding van het fietspadennet onderzoeken. Voor wat betreft de eventuele aanleg zullen, gekoppeld aan regulier (wegen)onderhoud en de verkrijgbaarheid van subsidies, de prioriteiten worden bepaald.

Gebruik openbare ruimte door bedrijven in winkelgebied

Om wildgroei en/of overlast binnen de openbare ruimte te voorkomen, zal worden toegezien op goed gebruik van de openbare ruimte en de verleende vergunningen. Indien noodzakelijk zal, na overleg met de ondernemers, handhavend worden opgetreden.

Toegankelijkheid openbare ruimten

Het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap trad op 14 juli 2016 in Nederland in werking. Het doel van het verdrag is om de positie van mensen met een beperking te verbeteren. Hieraan besteden we in ons beleid nadrukkelijk aandacht. Ons uitgangspunt is dat iedereen zich zonder obstakels in de openbare ruimte moet kunnen bewegen. Voor mindervaliden zijn er soms onnodige obstakels in de fysieke publieke ruimte. We willen er voor zorgen dat deze obstakels worden verwijderd.

Programma 3: Economie

De Fryske Marren heeft een grote diversiteit aan bedrijven en een nog steeds groeiende werkgelegenheid. Wij streven naar een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige economie. Een economie die bijdraagt aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat en die duurzaam is, met een efficiënt gebruik van (hernieuwbare) grondstoffen.

MKB-vriendelijke gemeente

Het MKB is in onze gemeente de motor van de lokale economie en biedt veel werkgelegenheid. Als stimulans voor een actieve inzet voor een verdere verbetering van het ondernemersklimaat is de ambitie van De Fryske Marren om de komende collegeperiode de 'MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland' te worden.

Vestigingsklimaat nieuwe bedrijven (*)

Wij streven naar een gunstig vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven en stellen ons daarbij faciliterend op. Wij geven de voorkeur aan bedrijven die veel werkgelegenheid creëren, innovatief zijn en duurzaam produceren.

Bestaande bedrijven(*)

Bestaande bedrijven, vaak gevestigd op bedrijventerreinen bij kleinere kernen, zijn van economisch belang en van belang voor de leefbaarheid in de kleinere kernen. Wij willen deze bedrijven - waar mogelijk - binnen de vastgelegde kaders ruimte geven voor verdere uitbreiding. Wij realiseren ons dat hierbij veelal sprake moet zijn van maatwerk.

Toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen (*)

Wij zetten in op het toekomstbestendig maken van bestaande bedrijventerreinen. Wij betrekken daarbij de resultaten van de in de provincie Fryslân op te starten pilots.

Realisatie snel internet

Wij zien snel internet als een onmisbare nutsvoorziening voor onze inwoners en bedrijven in niet alleen de zogeheten witte en grijze gebieden, maar juist ook in de dorpen. Wij stimuleren daarom de realisatie van een betaalbaar, toekomstbestendig en snel internet, bij voorkeur door middel van een open glasvezelnetwerk. Voor wat betreft het beheer geven wij de voorkeur aan beheer door de lokale samenleving. Bij collectieve initiatieven voor en door onze inwoners kan de gemeente de vraagbundeling en uitrol van een dergelijk netwerk financieel ondersteunen.

Recreatie en toerisme (*)

De Fryske Marren heeft de recreant en toerist voor wat betreft cultuur, natuur, water en landschap veel te bieden. Wij willen dan ook dat onze gemeente zich profileert als een actieve en recreatieve gemeente. De nieuwe Recreatievisie dient in ieder geval aandacht besteden aan:

- Samenwerking met ondernemers in de toeristisch-recreatieve sector;
- Kwaliteitsverbetering van de verblijfsrecreatie;
- De mogelijkheden van seizoenverbreding;
- Regionale samenwerking;
- Het stimuleren en faciliteren van initiatieven ‘van onderop’;
- De wijze waarop nieuwe initiatieven ruimtelijk worden beoordeeld;
- Doelgroepverbreding.

Lokaal Sociaal Economisch Platform

Wij gaan aan de slag met het instellen van een Lokaal Sociaal Economisch Platform. Hierin treffen werkgevers, werknemers (vakorganisaties), het werkvoorzieningsschap, vrijwilligersorganisaties en middelbaar beroepsonderwijs elkaar, om initiatieven met betrekking tot economie en werkgelegenheid vanuit verschillende invalshoeken bij elkaar te brengen.

Lelystad Airport

De komende tijd zal de rijksoverheid een beslissing nemen over het wel of niet openstellen van Lelystad Airport als overloopluchthaven voor Schiphol. Als besloten wordt tot openstelling, zal onze gemeente zich maximaal inzetten om de overlast voor onze inwoners en bezoekers tot een minimum te beperken. Daarnaast zullen we onderzoeken welk perspectief deze luchthaven kan bieden voor onze lokale economie.

Gaswinning

We zijn een duurzame gemeente en dragen dat uit. Daarom is De Fryske Marren tegen gaswinning, waaronder ook de voorbereiding daartoe, onder het gemeentelijk grondgebied.

(*) Zie ook Programma 2 Ruimte

Programma 4: Leefbaarheid en onderwijs

De Fryske Marren kenmerkt zich als een sterke, dragende, levendige gemeenschap met goede en toegankelijke (basis)voorzieningen. Dat betekent dat wat inwoners en organisaties zelf doen of zelf zouden kunnen doen, dat ook voor zichzelf, voor elkaar en gezamenlijk oppakken. Uitgangspunt hierbij is eigen verantwoordelijkheid en het zelf organiserend en probleemoplossend vermogen van onze inwoners en instellingen. Onze rol als gemeente is vooral faciliterend en ondersteunend.

Leefbaarheid

Wij hechten veel waarde aan vitale gemeenschappen, waar inwoners naar elkaar omkijken en initiatieven nemen om de leefbaarheid in stand te houden dan wel te verbeteren. De Verenigingen van Plaatselijk Belang spelen daarbij een belangrijke rol. Wij blijven de eigen kracht in de gemeenschappen faciliteren door de inzet van dorpencoördinatoren, kwartiermakers sociaal domein, de vermindering en vereenvoudiging van regels en het beschikbaar stellen van middelen via de regeling inwonersinitiatieven en het kernenbudget.

Taal, kunst en cultuur

- **Friese taal en cultuur**
  De Friese taal en cultuur zijn onlosmakelijk verbonden aan onze samenleving. Wij willen het beleid, zoals geformuleerd in de beleidsnota Frysk as it heal kin, dan ook ongewijzigd voorzetten.
- **Nota Kunst en cultuur**
  De nieuwe Kadernota Cultuur is in voorbereiding en in 2019 klaar. Hiervoor gelden aandachtspunten, zoals het mogelijk in te stellen cultuurfonds, het bevorderen van synergie tussen verschillende disciplines, waaronder de sport, meer aandacht voor activiteiten in de gemeente welke ondersteunend en gericht zijn op het overdragen van de Nederlandse en Friese cultuur, waarden en tradities en laagdrempeligheid. Organisaties als ‘Cultuurplein De Fryske Marren’ willen we actief betrekken bij de totstandkoming van deze nota.
- **Cultuurplein De Fryske Marren**
  Wij waarderen de inzet van Cultuurplein DFM. In 2020 willen we de inzet van het Cultuurplein gezamenlijk evalueren.
- **Huisvesting culturele verenigingen Joure**
  Het rijk geschakeerde en bloeiende culturele leven in Joure verdient toekomstbestendige huisvesting. In samenwerking met de verenigingen en belangstellend bedrijfsleven zijn wij dan ook voor realisatie van nieuwe, vernieuwde of alternatieve huisvesting. In verband hiermee ondersteunen wij de vorming van een interdisciplinaire projectgroep en verwachten we dat eind 2019, op basis van een advies van deze projectgroep, duidelijkheid kan worden geboden aan de direct betrokken culturele organisaties in Joure. Zolang er geen zicht is op een definitieve huisvesting garanderen wij de gebruikers van de evenementenhal adequate huisvesting.

Onderwijs

Wij geven prioriteit aan de kwaliteit van het onderwijs. Op ambtelijk en bestuurlijk niveau willen we dan ook goede contacten onderhouden met de schoolbesturen die in De Fryske Marren actief zijn. Op basis van deze contacten kan de gemeente, op verzoek, een proces-begeleidende rol vervullen bij samenwerking tussen scholen in dorpen en wijken. Deze proces-begeleidende rol willen we graag vervullen, mede tegen de achtergrond van de grote opgave waarvoor De Fryske Marren staat in het kader van de onderwijshuisvesting.

Bibliotheken

Het belang van de drie bibliotheken in onze gemeente, ook de ontmoetingsfunctie, onderkennen wij.
Wij blijven deze instellingen daarom financieel ondersteunen. Ze zijn van belang voor het tegengaan van laaggeletterdheid en zijn van betekenis bij de integratie van statushouders. Daarnaast maken de bibliotheken inwoners, die digitaal minder vaardig zijn, digitaal sterker met doelgroepgerichte cursussen.

Sport

Sport en sportieve activiteiten zijn van groot belang voor een vitale en gezonde samenleving. De in verenigingsverband georganiseerde sport bevordert daarnaast de sociale samenhang in onze gemeenschappen.
Wij hechten aan een op de vraag gerichte sportinfra-structuur. Begin 2020 wordt de beleidsnotitie ‘Sport en bewegen’ gepresenteerd, dit met inachtneming van de in 2014 vastgestelde bezuinigingsopdracht.

De rapporten ‘Behoefte aan overdekt openbaar zwemwater in DFM nu en in de toekomst’ en ‘Ruimte voor sport in DFM’ (vraag- en aanbodanalyse van binnen- en buitensportaccommodaties), betrekken we hierbij. Wij ondersteunen initiatieven op het terrein van realisatie en verbetering van de infrastructuur van wandelpaden, fietspaden en mountainbikeroutes.

Programma 5: Sociaal domein

In De Fryske Marren kunnen alle inwoners meedoen en zich ontplooien. Dat geldt voor jongeren en ouderen, voor werkenden en niet-werkenden. We zetten in op werk en werkgelegenheid voor wie kan werken. Voor wie dat niet kan, willen we als gemeente tegelijkertijd vangnet en trampoline zijn. Inwoners, die dat nodig hebben, vangen we dan ook op en begeleiden we naar werk of participatie in de samenleving door vrijwilligerswerk. Hierbij gaan we uit van de mogelijkheden van de inwoner, maatwerk dus. Dat maatwerk speelt bij de uitvoering van de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wmo.

Werk en inkomen

De activerings- en toeleidingstrajecten richten zich de komende periode op jongeren, die kansrijk zijn op de arbeidsmarkt. Wij ondersteunen alternatieven voor ouderen (60-plussers) in de sfeer van vrijwilligerswerk, zoals bijvoorbeeld ‘Samen Goud’ of Sociaal Goud’.
Met ‘Samen Goud’ kunnen uitkeringsgerechtigden de wettelijke verplichte tegenprestatie invullen en met ‘Sociaal Goud’ kan vanuit het vrijwilligerswerk de doorstroming naar betaald werk worden bevorderd.
Bij de uitvoering van de Participatiewet willen wij snel duidelijkheid geven over het recht op uitkering.
Bij de beoordeling van het recht op uitkering staat de cliënt centraal. Na afwijzing wordt de inwoner niet losgelaten.
Ook De Fryske Marren heeft inwoners, waaronder jongeren, met langdurige schulden, met de hieraan verbonden sociale gevolgen. Wij willen beoordelen op welke wijze men in andere gemeenten omgaat met schuldenproblematiek. Het ingezette kwijtscheldingsbeleid blijft ongewijzigd.

Wmo en Jeugdwet

Ook De Fryske Marren heeft inwoners met een beperking of met psychische of psychosociale problemen en die onvoldoende zelfredzaam zijn of die niet of moeilijk kunnen participeren in de samenleving. Zij kunnen in het kader van de Wmo, met inzet van het sociaal wijkteam, rekenen op maatwerk-ondersteuning. Wij zetten hierbij in op het in stand houden van het huidige voorzieningenniveau.
Dat geldt in het kader van de Jeugdwet ook voor alle vormen van specialistische ondersteuning van kinderen en jeugdigen jonger dan 18 jaar en hun ouders. Wij streven in dit kader naar het oplossen van de wachtlijstproblematiek en willen perspectief bieden aan de kinderen, jeugdigen en ouders, die een beroep op de voorzieningen doen.

In het kader van de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet krijgen sturing en beheersing nadrukkelijk de aandacht. Tegen deze achtergrond willen we dan ook, in overleg met de ketenpartners, de manier waarop de verschillende disciplines, bij zowel de uitvoering van de Wmo als de Jeugdwet worden ingezet, evalueren en beoordelen tegen de achtergrond van een verdere verbetering van de inzet van de financiële middelen. Uitgangspunt blijft uiteraard dat de cliënt centraal staat.

Ouderen

Ongeveer 25% van de inwoners van De Fryske Marren is 65 jaar of ouder. Ouderen maken dus een zeer belangrijk onderdeel uit van onze gemeentelijke samenleving. Wij willen dat ook zij zo lang mogelijk meedoen en zich kunnen ontplooien. Daarom willen wij eind 2020 een nota ouderenbeleid presenteren. De in onze gemeente aanwezige ouderenorganisaties, waaronder Fryske Marren Vitaal, willen wij betrekken bij de voorbereiding.

Welzijn

We streven naar een sterke, dragende samenleving met goede en toegankelijke basisvoorzieningen. Een samenleving waarin iedereen (naar vermogen) mee kan doen ofwel de inclusieve samenleving. Tegen de achtergrond hiervan is de afgelopen periode de opdracht voor het welzijnswerk in De Fryske Marren opnieuw geformuleerd en uitgezet in een Europese aanbesteding. Centraal in deze opdracht staan: het bevorderen van de zelfredzaamheid, participatie en mantelzorg en het versterken van inwonersinitiatieven, verenigingen en vrijwilligers. De nieuwe welzijnsorganisatie De Kear gaat deze opdracht uitvoeren met ingang van september 2019.

Asielzoekers en statushouders

Asielzoekers en statushouders zijn welkom in De Fryske Marren. In 2021 wordt de Wet inburgering gewijzigd. Dit betekent dat de regie op inburgering terug komt bij de gemeente met als doel asielzoekers en statushouders zo snel mogelijk de taal laten leren en hen toe te leiden naar werk. Zij krijgen hiertoe bij aankomst in het AZC een persoonlijk plan voor inburgering en participatie. Wij willen het anticiperen op deze wet continueren en de huidige trajecten in beeld brengen.

Het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheden van een intensievere begeleiding (o.a. administratief-financieel) van statushouders, vanaf het moment van het verkrijgen van een status, heeft voor ons hoge prioriteit. Wij gaan ervan uit dat dit onderzoek in 2020 is afgerond.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn van groot belang voor het goed functioneren van de samenleving. In De Fryske Marren zijn heel veel vrijwilligers actief, in bijvoorbeeld dorpshuizen, verzorgingshuizen, sportverenigingen en bij kerken. Hun inzet voor onze samenleving willen wij als gemeentelijke overheid waarderen. Wij komen medio 2020 met een voorstel over de wijze waarop wij vorm en inhoud willen geven aan deze waardering.

Mantelzorgers en respijthuis

Wat voor vrijwilligers geldt, geldt wel heel specifiek voor mantelzorgers. Met de Regeling Mantelzorgwaardering spreekt de gemeente zijn waardering uit voor de mantelzorgers. Het spreekt vanzelf dat wij de regeling willen voortzetten.

Om mantelzorgers te ontlasten en om mogelijkheden te creëren om hen te vervangen, willen wij een onderzoek laten instellen naar de mogelijkheden van de realisatie van een regionaal opgezet Respijthuis.

Bijlage 1: Portefeuilleverdeling

Bijlage 2: Raadsagende De Fryske Marren 2018-2022

Inleiding en leeswijzer

We maken het samen!

Zó zien wij De Fryske Marren

Onze aanpak

De programma's

Bijlagen

Bijlagen

Bijlage 1

Portefeuilleverdeling

Bgm. Fred Veenstra	CDA-wethouder	CDA-wethouder	VVD-wethouder	PvdA-wethouder	GroenLinks-wethouder
Algehele coördinatie	Economische zaken/ Europese Unie	Participatie	Financiën/Grondzaken	Natuur/landschap/water (veenweidegebied)	Welzijn (waaronder inclusiviteit)
(Handhaving) openbare orde en (integrale) veiligheid	Recreatie en toerisme	Sociale zaken (coördinerend p.h. sociaal domein)	Digitale dienstverlening en Informatisering	Ruimtelijke ontwikkeling (incl. Omgevingswet)	Coördinatie dorpenbeleid
Bestuursorganen en bestuursondersteuning	Landbouw	Integratie	Sport	Jeugd	Afval/riolering
Evenementenbeleid	Duurzaamheid/klimaat (coördinerend)	Inburgering	Volkshuisvesting	Kunst en cultuur	Handhaving
Brandweer en crisis-beheersing	Gebiedsagenda/ ambitie-document Friese IJsselmeerkust	Onderwijs, peuter-speel-zaalwerk en kinderopvang	Internationale betrekkingen	Monumenten/erfgoed/ gemeentelijke gebouwen	Milieu (FUMO)
Communicatie/ representatie		Personeel en Organisatie (w.o. huisvesting bestuur en organisatie)	Wmo (zorg)		Beheer openbare ruimte
Bestuurlijk Samenwerking		Taalbeleid			Verkeer en vervoer
Juridische zaken		Volksgezondheid			
Dienstverlening waaronder burgerzaken					

NB: Het college wijst zelf de projecten toe aan de verschillende portefeuillehouders.

Bijlage 2

DE FRYSKE MARREN

Aanbiedingsbrief Raadsagenda gemeenteraad De Fryske Marren 2018-2022

Inleiding
Voor de periode 2018-2022 heeft de gemeenteraad van De Fryske Marren direct na de verkiezingen een gezamenlijke agenda opgesteld. In deze zgn. raadsagenda zijn punten opgenomen die de negen fracties in de raad de komende vier jaar wensen te bespreken.

De fracties die spreken over het vormen van een coalitie hebben aangegeven de punten ook te willen benoemen in het coalitieakkoord en de gemeenteraad verzoekt het college de genoemde punten mee te nemen bij het opstellen van een collegeprogramma voor de komende raadsperiode en bij de totstandkoming van de programmabegroting 2018-2022.
Het bijgevoegde document is een voortschrijdend document dat de komende periode volgens wens van de gemeenteraad ook gebruikt wordt als Lange Termijn Agenda (LTA). Verzoek aan het college is om nieuwe punten toe te voegen en aan de raad aan te bieden, met een frequentie van in ieder geval eens per maand.

De LTA zal op de agenda voor de agendacommissie geplaatst worden, evenals op de agenda van het fractievoorzittersoverleg.

Thema's en punten
De politieke thema's voor de periode 2018-2022 worden in de raadsagenda genoemd en uitgewerkt. De punten zijn benoemd door de negen fracties, waarbij de raadsfracties geen uitspraken over de inhoud doen. Tevens wordt aangegeven hoe de voorbereiding van besluitvorming dient plaats te vinden, bijvoorbeeld in de vorm van een startnotitie of voorlichtingsbijeenkomst. Het debat dient uiteindelijk uiteraard in de raad gevoerd te worden. In de raadsagenda wordt aangegeven hoe de raad de onderwerpen gepresenteerd wil hebben, door wie en wanneer. Sommige onderwerpen keren frequent terug, andere zijn eenmalig.

Raadsagenda De Fryske Marren 2018-2022

Algemeen
Voor u ligt de raadsagenda van de raad van De Fryske Marren voor de periode 2018-2022. De raadsagenda is tot stand gekomen na inbreng van alle negen fractie en het bespreken van de ingebrachte punten tijdens een bijeenkomst waar alle fracties aanwezig waren en waar de speerpunten voor de komende raadsperiode zijn bepaald.

In deze raadsagenda heeft de raad zijn plannen en ambities vastgelegd. De komende vier jaar wil de gemeenteraad constructief en in een harmonieuze samenwerking met het college van B&W zorgen voor de uitvoering van deze raadsagenda.

Naast de kaderstellende en controlerende taken van de raad heeft de raad de taak de inwoners van de gemeente te vertegenwoordigen. Van deze volksvertegenwoordigende taak geeft de raad onder andere uitdrukking met deze raadsagenda. Als rode draad loopt door de agenda de intentie van de gemeenteraad de inwoners actief te betrekken bij de vormgeving en uitvoering van gemeentelijk beleid. Dat komt ook tot uiting in het geven van een vervolg aan de resultaten van het testlab Lokale Democratie. In dat traject (september 2017-februari 2018) hebben inwoners, beleidsmedewerkers, dorpencoördinatoren, raad en college op diverse wijze input geleverd. De uitkomsten worden aan de nieuwe raad en het nieuwe college voorgelegd met de intentie om een vervolg aan het traject Lokale Democratie te geven.

Met als doel de bruikbaarheid en leesbaarheid is dit document ingericht volgens de indeling van de programmabegroting.

Leeswijzer
De onderwerpen die door de raad zijn aangedragen en vastgesteld worden kort toegelicht. Verder wordt aangegeven of de gemeenteraad het initiatief neemt, eigenaar van het proces wil zijn, en door het college op dit onderwerp meegenomen en voorbereid wil worden voor besluitvorming.
Óf dat het initiatief aan de kant van het college ligt. Daarnaast wordt aangegeven bij wie de actie ligt voor de start van de bespreking van het onderwerp en wanneer.

Programma 1 Bestuur en Organisatie

Titel	Inleiding	Soort document/ actie	Initiatief van / eigenaar proces	Actie door	Wanneer
Lokale democratie	Evaluatie testlab bestuurlijke vernieuwing en vervolg geven aan resultaten testlab. Daarbij de vier punten die uit het testlab zijn gekomen als uitgangspunt nemen	1) Evaluatie-bespreking 2) Start-document voor planning vervolg	Gemeenteraad	1) Fractie-voorzit-tersover-leg op voorstel van de griffie 2) Gemeen-teraad samen met college, griffie en directie	Continu proces 2018-2022
Budgetrecht gemeenteraad	De P&C-cyclus bespreken als gemeenteraad	Evalueren financiële verordening	Gemeenteraad	Audit-commissie	Eerste kwartaal 2019
Jeugd en politiek	Jeugd meer betrekken bij de politiek	1) Volgens afspraak met JongFM: evalueren van de jeugd-debatten 2) Startbijeen-komst raad/ college/ jongeren-werkers	Gemeenteraad	Raad/college/ Jongerenwerk	1) Derde kwartaal 2018 2) Tweede kwartaal 2019
Communicatie gemeente	De communicatie tussen raad en college, en gemeente met de inwoners bespreken	Startgesprek/ Heidag over communicatie raad en college Gekoppeld aan het gesprek over democratische vernieuwing bespreken communicatie	Gemeenteraad	Griffie	Tweede kwartaal 2018

Titel	Inleiding	Soort document/ actie	Initiatief van / eigenaar proces	Actie door	Wanneer
		gemeente en inwoner/het betrekken van inwoners, waarbij bijzondere aandacht voor het digitaliseren van de dienstverlening aan de inwoners in de breedste zin			
Vergader-cultuur/ Vergader-structuur gemeente	Bespreken interne vergader-structuur, ter overweging van de huidige structuur en cultuur en de plaats van de inbreng door inwoners hierin	Bespreekstuk	Fractievoorzit-tersoverleg	Griffie	Tweede kwartaal 2018
Evenementen	De procedure voor de aanvraag van evenementen tegen het licht houden	Notitie	College	College	Vierde kwartaal 2018

Programma 2 Ruimte

Titel	Inleiding	Soort document/actie	Initiatief van / Eigenaar proces	Actie door	Wanneer
Klimaat-paragraaf	Integrale duurzaamheid agenderen in het kader van de afspraken tot 2030	Startdocument c.q. visiedocument op basis waarvan de raad kaders kan gaan stellen en het college kan verantwoorden. Het gaat dan o.a. over afbouw gas in bestaande en nieuwe woningen,	Gemeenteraad	College	Tweede kwartaal 2019

Titel	Inleiding	Soort document/actie	Initiatief van / Eigenaar proces	Actie door	Wanneer
		dorpsmolens, gaswinning			
Woonvisie	Woonvisie gemeente De Fryske Marren opstellen door een interactief proces	1) Evaluatie-document huidige woonvisie 2) Startnotitie over de aanpak van de totstand-koming van een nieuwe woonvisie Onderwerpen in ieder geval: Bouwen bij de kernen, woningen voor starters, demografische ontwikkelingen en het regeringsbeleid in het kader daarvan	Gemeenteraad	College	1) Tweede kwartaal 2018 2) Vierde kwartaal 2018
Groenbeleid	Verslaglegging stand van zaken Groenbeleid, incl. bermenbeleid, gevolgd door een perspectiefnota voor de periode na 2020	1) Evaluatie-momenten met verslag aan de gemeenteraad 2) Perspectief-nota	Gemeenteraad	College	1) Met regelmaat 2) Derde kwartaal 2020
Verkeers-knelpunten-nota	Nota waarin onveilige situaties in DFM worden beschreven, met investerings-kostenplaatje. Daarbij extra aandacht voor verkeersveilig-heid rondom scholen en op fietspaden	Knelpuntennota	Gemeenteraad	College	Vóór kadernota-behandeling 2018
Aquaduct	Burgemeester en wethouders beijveren zich,	Periodiek verslag aan de gemeenteraad	College	College	Continu

Titel	Inleiding	Soort document/actie	Initiatief van / Eigenaar proces	Actie door	Wanneer
	met GS van de Provincie, richting het Rijk voor de realisatie van een aquaduct in de Skarsterrien				

Programma 3 Economie

Titel	Inleiding	Soort document/ actie	Initiatief van / Eigenaar proces	Actie door	Wanneer
Werk en economisch beleid	Onderzoek stimulering van de economische ontwikkeling en het scheppen van werk. Daarin meenemen een inventarisatie van de mogelijk-heden voor een goede overleg-structuur tussen belangenorganisaties en de gemeente	Startnotitie Economische ontwikkeling en werkgelegenheid	Gemeenteraad	College	Vóór kadernota-behandeling 2018
Ontwikkeling recreatie en toerisme	Onderzoek doen naar de stand van zaken van de ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme in de gemeente De Fryske Marren en haar samenwerkings-partners	Inventarisatie-document De nieuwe Visie Tsjûkemar in de recreatievisie meenemen	Gemeenteraad	College	Eerste kwartaal 2020

Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs

Titel	Inleiding	Soort document/actie	Initiatief van / eigenaar proces	Actie door	Wanneer
Jeugdbeleid	Evalueren van Jongeren-/welzijns werk DFM	Evaluatie-document	College	College	Vierde kwartaal 2019
Onderwijs	In de kader van leefbaarheid en onderwijs de gevolgen kleine scholen en het verdwijnen daarvan in met name de kleine kernen onderzoeken	Startnotitie hoe dit onderzoek (interactief met de inwoners en andere belanghebbenden) tot stand kan komen	Gemeenteraad	College	Tweede kwartaal 2019
Ontwikkelen cultuurbeleid	Tot stand brengen van een visie op de cultuur in de gemeente De Fryske Marren	1) Uitvoerings-programma Cultuur evalueren 2) Cultuurnota aanpassen	Gemeenteraad	College	1) Derde kwartaal 2019 2) Tweede kwartaal 2020
Ontwikkelen sportbeleid	Tot stand brengen van een visie op de sport in de gemeente De Fryske Marren	Sportnota	Gemeenteraad	Gemeente-raad en college samen	Eerste kwartaal 2019

Programma 5 Sociaal domein

Titel	Inleiding	Soort document/actie	Initiatief van / eigenaar proces	Actie door	Wanneer
Zorg en participatie	Een visie ontwikkelen over Mantelzorg-/vrijwilligers-beleid, rekening houdend met de demografische ontwikkelingen en	Visiedocument	Gemeenteraad	College	Derde kwartaal 2019

Titel	Inleiding	Soort document/actie	Initiatief van / eigenaar proces	Actie door	Wanneer
	de zorg voor de mantelzorgers				
(Evaluatie) Sociaal domein	Vanuit de zorg voor een goed en betrouwbaar beleid, wil de gemeenteraad grip houden op het sociaal domein	1) Inventarisatie-document 2) Periodiek verslag aan de gemeenteraad met financiële verantwoording	Gemeenteraad	College	1) Vierde kwartaal 2018 2) Continu